

IN UW
LICHT
ZIEN WIJ
HET
LICHT

JAARGANG 3, NR. 3, OKTOBER 2006

KOORNMARKT

KOORNMARKT IS HET MAGAZINE VAN DE

Thok
LUMIN
TUS
VIDEUS
LUMEN

THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT KAMPEN
VAN DE PROTESTANTSE KERK
IN NEDERLAND

HET THEMA VAN DIT NUMMER:

DE DOMINEE IN 2015

Koornmarkt kijkt vast vooruit

↓
NAJAARSACTIE BUITENLANDSE STUDENTEN

↓
FLEVO 2006

↓
LASTIGE VRAGEN

GOLDEN

**KOORNMARKT IS EEN MAGAZINE OVER
THEOLOGIE EN SAMENLEVING DAT DRIE
KEER PER JAAR VERSCHIJNT.
HET MAGAZINE WORDT UITGEGEVEN
DOOR DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT
KAMPEN IN SAMENWERKING MET
UITGEVERIJ KOK. LOSSE NUMMERS KOSTEN
€ 4,50 EEN JAARABONNEMENT € 12,50.
CONTRIBUANTEN VAN DE UNIVERSITEIT
ONTVANGEN HET BLAD, ONGEACHT HUN
BIJDRAGE, EENMAAL PER JAAR GRATIS.**

REDACTIE

Evert Jonker, hoofdredacteur
Caspar Dullemond, eindredacteur
Geertje de Vries
Klaas Spronk

ADRES REDACTIE

Postbus 5021
8260 GA Kampen
Tel.: (038) 337 16 00
Fax: (038) 337 16 13
Internet: www.thuk.nl
Email: koornmarkt@mail.thuk.nl
Postbankrekening: 234641

VORMGEVING

HENDRIKS grafische vormgeving
& webdesign, Kampen

FOTO OMSLAG

Aio Ariaan Boer op Flevo.
Foto: Caspar Dullemond

VOORWOORD

Dit is het laatste nummer van Koornmarkt in zijn huidige vorm. Vanaf 1 januari is de Theologische Universiteit Kampen een van de drie vestigingsplaatsen van de Protestantse Theologische Universiteit, en dat betekent dat er ook op bladengebied het een en ander zal veranderen. Wat er allemaal precies gaat gebeuren, blijft nog even een verrassing.

Wat doe je als redactie op zo'n moment? Je kunt terugkijken: twaalf bijzondere jaargangen liggen inmiddels achter ons. Maar deze redactie heeft het omgekeerde gedaan. In dit nummer van Koornmarkt wenden we de blik naar de toekomst. Het domineesambt staat onder druk. Aan welke eisen moet de predikant van de toekomst allemaal voldoen? En zijn er over een poosje nog wel genoeg predikanten? Is er, zoals onze regionale krant onlangs meldde, 'over vijf jaar een schreeuwend tekort' aan dominees?

Koornmarkt kijkt vast vooruit. Kijkt u mee?

Caspar Dullemond, Eindredacteur

DE AUTEURS

Heye Heyen

Dr. H.K. Heyen is universitair docent Praktische Theologie aan de Theologische Universiteit.

Leo Koffeman

Prof.dr. L.J. Koffeman is hoogleraar Kerkrecht en Oecumene aan de Theologische Universiteit.

Riek van Haeringen

Drs. J.H. van Haeringen is gestalttherapeut en docent Beroepsvorming aan de Theologische Universiteit.

Florie van de Hoek

Drs. F. van de Hoek is predikant in Westervoort. Zij kreeg het estafettestokje doorgegeven van ds. J. Miedema.

Ariaan Baan

Drs. A.W. Baan is assistent in opleiding Systematische Theologie aan de Theologische Universiteit.

INHOUDSOPGAVE

4 IEMAND DIE MIJ IN NAAM VAN GOD TOESPREEKT

Ook in 2015 zullen er kerkdiensten worden gehouden waarin iemand voor-
gaat. Wie moet en mag dat allemaal doen? En wat verwachten wij van haar
of hem? Docent Praktische Theologie Heye Heyen buigt zich over een ant-
woord op deze vragen.

6 RENT A PRIEST

Wie op internet rondneust, aldus Riek van Haeringen, vindt een keur aan
geestelijke of rituele zorgaanbieders. Theologen, ex-priesters of vrijzinnige
dominees die zelf de boer op zijn gegaan. Tegenreacties blijven niet uit.
Cynisch vraagt iemand zich af of dit het kapitalisme ten top is: God te koop
voor je huwelijksdag?

8 HET AMBT ZAL ONS BLIJVEN DWARSZITTEN

Wat is het ambt? Leg die vraag op tafel in een willekeurige groep betrokken
gemeenteleden en/of ambtsdragers, en je hebt snel een discussie, maar vast
geen gezamenlijke conclusie. De vraag wat 'ambt' is bepaalt je visie op de
verhouding tussen predikant en kerkelijk werker, zegt hoogleraar Kerkrecht
Leo Koffeman.

EN VERDER...

Van de rector	7
In Memoriam: Klaas Runia	10
Vreemde vragen	11
Najaarsactie	12
Flevo 2006	13
De estafette	16
Promoties	17
Examens	18
Cursussen	19

IEMAND DIE MIJ IN NAAM VAN GOD TOESPREEKT

**Ook in 2015 zullen er kerkdiensten worden gehouden waarin telkens iemand voorgaat. Er zullen preken worden gehouden waarin iemand namens God mensen aanspreekt en toespreekt. Het brood en de wijn van het nieuwe verbond zullen aan mensen worden uitgedeeld. Mensen (kinderen of volwassenen) zullen de doop ontvangen en tot kinderen van God worden verklaard. Over bruidsparen, over rouwenden en over de gemeente zal de zegen worden uitgesproken. Wie moet en wie mag dat allemaal doen? Wat verwacht ik als gemeentelid, als kerkgan-
ger, van hem of haar die dat doet?**

Aan de ene kant heb ik allerlei verwachtingen met betrekking tot de subjectieve vermogens van die persoon. Ik wil bijvoorbeeld niet dat die als prediker langs mij heen (s)preekt, maar dat hij waarneemt en begrijpt wat mij als hoorder daadwerkelijk bezighoudt. En dat hij of zij in staat is om daar op in te gaan. En vooral: dat de boodschap die hij probeert over te brengen, voor hemzelf enigszins helder is. Dat wil zeggen dat hij het ambacht van met name de exegese en de systematische theologie heeft geleerd en dat hij gereflecteerd heeft op de betekenis van de boodschap voor zichzelf en voor anderen in de wereld van 2015. Omdat de genoemde vermogens voor een groot deel te leren zijn, verwacht ik dat ook de predikant van 2015 een goede opleiding tot theoloog heeft kunnen volgen.

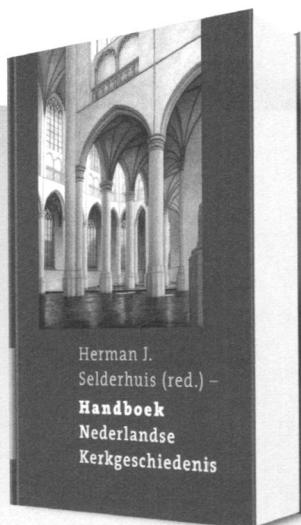
Aan de andere kant zoek ik in de voorganger niet alleen – en misschien niet eens in eerste instantie – iemand die over een aantal subjectieve competenties beschikt en die daarom bepaalde functies kan uitoefenen. Ik zoek iemand die mij in de naam van God toespreekt. Iemand bij wie ik kan geloven dat de door hem uitgesproken zegen de zegen van God is. En dat de vergeving die hij me toespreekt, Gods vergeving is. Waar zit dat in? Uiteindelijk (gelukkig!)

niet in zijn vroomheid of geleerdheid of in welke subjectieve kwaliteit dan ook. Maar daarin dat hij gemachtigd is door de (éne!) kerk. Dat hij of zij dus van ambtswege van Godswege mag spreken.

In de roman van Graham Greene, *The power and the glory*, zegt de whisky-priester vlak voor zijn executie tot de communistische luitenant: 'Een van de dingen waarin wij van elkaar verschillen is dit: Uw idealen kunnen alleen verwezenlijkt worden, als de mensen, die daarvoor werken zelf goede mensen zijn. Er zullen niet altijd goede mensen in Uw partij zijn. En dan keren al de oude misstanden terug: de honger, de ranselpartijen en de jacht naar rijkdom. Maar dat ik een lafaard ben – en alle andere dingen, die ik op mijn geweten heb – doet er niet zoveel toe. Ik kan toch Gods lichaam uitdelen en ik kan namens God vergeving schenken. En al waren alle priesters in de hele kerk even slecht als ik, dan zou dat hierop toch niet de minste invloed hebben.' (Geciteerd uit: S.J. Popma, *Graham Greene en het Rooms-Katholicisme*, 's-Gravenhage 1959)

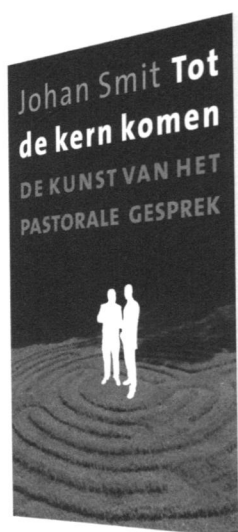
Mijn wensen voor de predikant van 2015: moge hij minder op die communistische luitenant lijken dan op de whisky-priester. Moge hij – in de geest van het 'Weest niet bezorgd' uit de Bergrede – kunnen geloven dat niet alles van zijn prestatie, van zijn competentie of van zijn geloof afhangt.

HERMAN J. SELDERHUIS
Handboek Nederlandse Kerkgeschiedenis

In dit nieuwe handboek is door een team van katholieke en protestantse specialisten gewerkt aan de hand van resultaten van recent onderzoek. In heldere taal en met ruime aandacht voor de samenhang van maatschappelijke, culturele en kerkelijke ontwikkelingen wordt een compleet overzicht geboden van de geschiedenis van het Nederlandse christendom.

► **59,50** gebonden, 950 pag.

JOHAN SMIT
Tot de kern komen
 De kunst van het pastorale gesprek

Het voeren van een goed pastoraal gesprek is een vak apart. Vooral jonge pastores en predikanten ontbreekt het vaak aan deskundigheid en kennis om pastorale gesprekken goed en spiritueel te voeren. Tot de kern komen brengt deze deskundigheid nu binnen handbereik.

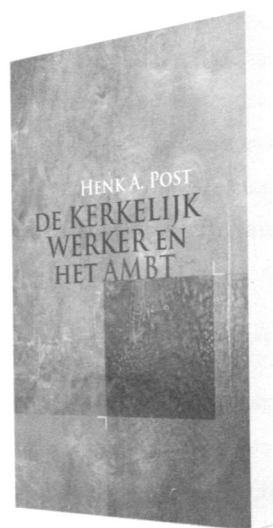
► **13,50** paperback, 144 pag.

DR. C. VAN DER KOOI
Tegenwoordigheid van Geest
 Verkenningen op het gebied van de leer van de Heilige Geest

Thema's die te maken hebben met het werk van de Heilige Geest staan volop in de belangstelling. De klemtoon valt daarbij niet langer op zijn verborgenheid of afwezigheid, maar juist op zijn tegenwoordigheid. In dit boek komen dan ook vragen aan de orde als: Waar werkt de Geest? Hoe maakt God zich door zijn Geest merkbaar? Wat is de plek van de charismata en Wat is charismatische vernieuwing?

► **17,50** gebonden, 252 pag.

HENK A. POST
De kerkelijk werker en het ambt

In dit proefschrift beschrijft Henk Post de bijzondere positie van de kerkelijk werker in de kerken behorend tot de gereformeerde traditie. Met name in de Protestantse Kerk in Nederland is hun positie problematisch te noemen, omdat de kerkelijk werkers buiten de gereformeerde ambtsstructuur staan. Uit het onderzoek blijkt onder andere dat zij door deze positie niet aan de verwachtingen van de gemeente kunnen voldoen. Henk Post promoveert op 24 oktober aan de VU.

► **27,50** paperback, 304 pag.

RENT A PRIEST

U bent niet (meer) kerkelijk gebonden? Desondanks wilt u een sfeervolle, al dan niet religieuze, invulling wil geven aan belangrijke live-events? Geen nood, voor een redelijk bedrag huurt u een ceremoniemaker, ritueelbegeleider of geestelijke, die uw trouwdag, de geboorte van een kind of de begrafenis van een geliefde komt aankleden met een passend ritueel en een woord van bezinning.

Hoe zag de toekomst van het ambt er omstreeks 1893 uit?

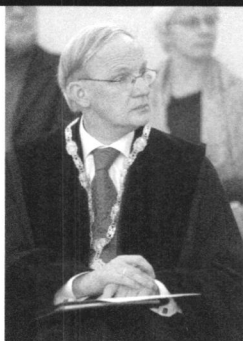
Wie op internet rondneust, vindt een keur aan geestelijke of rituele zorgaanbieders. Theologen, ex-priesters of vrijzinnige dominees die zelf de boer op zijn gegaan. Tegenreacties blijven niet uit. Cynisch vraagt iemand zich af of dit het kapitalisme ten top is: God te koop voor je huwelijksdag? Vanuit kerkelijk perspectief dringen heel andere, veelal zeer wezenlijke, vragen zich op. Hoe zit dat met het ambt? Dat is toch niet 'los' verkrijgbaar? Waar blijft de inbedding in de gemeente? En dan heb ik het nog niet eens over de betekenis van geloof en belijdenis of over de sacramenten. Kerkordelijk gezien kan dit helemaal niet. Wie als predikant zijn of haar diensten op deze wijze aanbiedt 'gaat vreemd'.

Tegelijk besef ik dat dit fenomeen enkel maar toe zal nemen. Het volgt behalve de voortgaande ontkerkelijking – het SCP publiceerde daar in september opnieuw een verontrustend rapport over – ook gewoon de markt. De vraag naar 'vrije spiritualiteit' wekt aanbod. Het aanbod stimuleert op zijn beurt de vraag. En wat mij het meest bezig houdt: het voorziet in een behoefte!

Als gestalttherapeut heb ik geleerd dat 'de behoefte het veld organiseert'. Daarmee bedoel ik dat een opkomende en serieus genomen behoefte, of het nu om honger naar brood, naar wetenschappelijke kennis of naar geestelijke verdieping is, zoekt naar bevrediging. Dat wordt voorgrond, en alles wat daar aan tegemoet kan komen, schuift als het ware mee naar de voorgrond. Een ander kan dan

wel, vanuit bijvoorbeeld kerkelijk gezichtspunt, zeggen 'dat kan helemaal niet' of 'wat raar', maar dat neemt de behoefte niet weg. Hooguit gaat die ondergronds, om later, eventueel vervormd, alsnog weer op te komen. Welnu, de huidige behoefte aan spiritualiteit en geestelijke verdieping laat zich niet meer dwingen binnen de kerkelijke kaders; evenmin laat die zich wegduwen door een kerk of kerkelijk gezag. Zij zoekt bevrediging en vindt die op deze manier.

Ik ben dan ook geneigd die vrijgevestigde geestelijke 'zorgaanbieders' die zich laten inhuren, te zien als mensen die oog hebben voor de nood van hedendaagse, hongerende mensen. Bovendien ontbreekt het hen ook niet, misschien noodgedwongen, aan moed en durf. Zij zijn immers zelfstandige ondernemers, die niet alleen een gat in de markt zien, maar ook voor hun eigen boterham moeten zorgen. Zij moeten wel kwaliteit leveren, anders prijzen ze zich uit de markt. Wat dat betreft valt er ook wat van hen te leren. Het stimuleren van de persoonlijke verantwoordelijkheid van de (toekomstige) predikant om kwalitatief goed werk te leveren, is voor mij wel een drijfveer binnen de opleiding. Overigens, acquisitie en ondernemerschap komen (nog?) niet voor in het curriculum. Maar mijns inziens verdient het verschijnsel van de vrijgevestigde pastor /geestelijke een serieuze theologische en kerkelijke discussie. Al was het maar omdat de zorgvragers toch ook doen denken aan schapen zonder herder die ontferming behoeven (Matth. 9:36).

VAN DE RECTOR

VIERHONDERDVIJFENNEGENTIG

Over de kinderhoofdjes loop ik richting het Koornmarktgebouw. Met gebogen hoofd. Ik wil niet in hondenpoep trappen. 'Would you pray for my family and me?', zegt iemand tegen me. Het is Pek, een van onze buitenlandse masterstudenten, een Chin uit Birma. Hij vertelt me dat hij net heeft gehoord dat zijn schoonvader is overleden. Ik heb dadelijk aandacht. Vaak loop ik over die keitjes met een vol hoofd vooruit op de komende vergadering. Pek verhaalt van zijn vrouw en kinderen, die hij nu niet kan steunen. Ik beloof te bidden. In Nederland waar geloof een zaak van gemarginaliseerde, private binnenkamers lijkt te zijn, is een vraag om andermans situatie aan de zorg van God toe te vertrouwen niet gebruikelijk. Dat geeft me te denken over verschillen en overeenkomsten in geloofsbeleving, theologie en culturele setting onder protestanten in Birma en Nederland.

Onze universiteit investeert in internationalisering. We moedigen onze studenten aan in het buitenland studie-ervaring op te doen, in Berlijn of Parijs, in India of Zuid-Afrika. Dat is een kenmerk en keurmerk van 'weten van geloven' in Kampen aan het worden. We beginnen ook onze rol als gastgever beter onder de knie te krijgen. In onze theorieën hebben we de mond vol van perspectiefwisseling, alteriteit en verschil. We ontwikkelen gezichtspunten over identiteit ('one self as another') en proberen iemand te zijn als stem of gezicht van een ander een appèl op ons doet. Onze buitenlandervaringen, maar vooral de buitenlandse studenten in ons midden, laten ons daadwerkelijk beseffen wat die fundamentele gedachtegangen in de praktijk waard zijn.

We leren ons afvragen of en in hoeverre ons aanbod past in de culturele context van de ander, en leren de gedachte af dat 'wij' gevers zijn en 'zij' louter ontvan-

gers van onze doorwrochte kennistradities. Het van-ha-
ves-naar-have-nots-model wordt doorbroken. Culturen raken met elkaar op voet van gelijkwaardigheid in gesprek. We beginnen schoorvoetend in elkaars werelden te wonen.

Tijdens het hermeneutiekcollege gaf Pek een voortreffelijke presentatie over een abstracte tekst over pastorale zorg en hermeneutiek. Wij bewonderden hem, waarop hij zei dat hij echt niet wist waarover hij het had, aanleiding om te ontdekken wat de typisch westerse dimensies van pastoraat en moderne hermeneutiek zijn.

Ander voorbeeld. Ik las het verhaal voor van de genezing van Bartimeüs en vroeg de studenten na elk vers te zeggen wat ze in gedachten zagen. Iemand uit Indonesië zag een blinde zitten, omgeven door zwerfhonden en kinderen ('bij ons gezelschap van blinden'). Er kwam een rijke verscheidenheid aan interpretaties op tafel. Zonneklaar hoe cultureel bepaald begripvol waarnemen is. Bij alle verschil voelden we verbondenheid met elkaar en met Jezus die niet meteen genas, maar in eigenwaarde liet en vroeg: 'wat wil je dat ik voor je doe' (Marcus 10:51).

Pek is teruggereisd met een masterdiploma op zak. In zijn scriptie over huiselijk geweld bepaalt hij zijn kerk bij haar pastorale en educatieve verantwoordelijkheid. Hij vindt dat de in zijn hiërarchische gehoorzaamheidscultuur ingesleten gewoonte dat de man zijn vrouw en kinderen slaat niet past bij de navolging van Christus.

Internationalisering is onze respons op globalisering, die niet enkel homogenisering van culturen inhoudt ('McWorld'), maar in vredesnaam een kans biedt op respectvolle aandacht voor en herijking van culturele eigenheid. De Birmese tas die ik kreeg, is symbool daarvan.

HET AMBT ZAL ONS BLIJVEN DWARSZITTEN

Calvinisten – en misschien in iets mindere mate Lutheranen – hebben altijd wat moeite gehad met ‘het ambt’. Wat is het nu precies, waar draait het om? Leg die vraag op tafel in een willekeurige groep betrokken gemeenteleden en/of ambtsdragers, en je hebt snel een discussie, maar vast geen gezamenlijke conclusie. Zo is het altijd geweest, zo is het nu, en over tien jaar zal het wel niet anders zijn. De vraag wat ‘ambt’ is bepaalt je visie op de verhouding tussen predikant en kerkelijk werker. Er zijn tussen hen verschillen, in opleiding en in taken en bevoegdheden. Die hebben kennelijk te maken met het feit dat de predikant ambtsdrager is en de kerkelijk werker niet. Raakt dit nu precies de kern van de zaak? Of wordt precies op dit punt – ten onrechte! – een onderscheid geforceerd?

Een kerkorde is geen bron van theologie, maar hooguit een weerspiegeling. Dat zie je ook in de wijze waarop de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland spreekt over ambt en dienst. Er is het nodige praktisch geregeld rond de ambten van predikant, ouderling en diaken, en rond de ‘dienst’ van de kerkelijk werker. Een groot deel van ordinantie 3 gaat erover, en dan zijn er nog verschillende generale regelingen die de zaken soms tot in detail regelen. Weinig theologie, veel regelgeving. Maar in de ‘eigenlijke kerkorde’ – de ‘grondwet’ van de kerk – gaat wel een van de meest theologisch geladen zinsneden over het ambt: ‘Om de gemeente bij het heil te bepalen en bij haar roeping in de wereld te bewaren is van Christuswege het openbare ambt van Woord en Sacrament gegeven. Met het oog op deze dienst onderscheidt de kerk het ambt van predikant, het ambt van ouderling, het ambt van diaken alsmede andere diensten in kerk en gemeente’ (art. V).

WELKE THEOLOGISCHE AMBTSVISIE WORDT HIER WEERSPIEGELD? IK WIJS OP DRIE ELEMENTEN.

- 8 1. Het openbare ambt van Woord en Sacrament is van Christuswege gegeven. De kerk kan er dus niet onderuit,

dat dit ambt er is! Maar dan hebben we het nog niet direct over de predikant.

2. Het gaat er ten diepste om, dat de gemeente – en daarin de wereld!! – is aangewezen op Woord en Sacrament. Daarvoor is dit ‘openbare ambt’ nodig.

3. De kerk onderscheidt dáárom drie ambten en andere diensten. Die hebben allemaal met dat ene ambt – ‘deze dienst’ – te maken. Ambten zijn ook diensten, en tegelijk zijn ze te onderscheiden van ándere diensten. En de kerk – d.w.z. de Protestantse Kerk in Nederland – onderscheidt deze drie ambten, maar zou ook meer of andere ambten kunnen onderscheiden. De predikant is dus niet zonder meer ‘van Christuswege’ gegeven.

GEEN GEMEENTE ZONDER AMBT

De gemeente bestaat bij de gratie van Woord en Sacrament. Daar ligt het hart van het gemeente-zijn, in de ontmoeting met de Heer in Woord en sacramenten. Het ambt, in de meest fundamentele zin, is nodig om dat te laten gebeuren. Over titels kun je van mening verschillen: de een zegt ‘predikant’, een ander ‘pastoor’, of nog iets anders. Maar om de vonk van het Woord te laten overslaan is ‘ambt’ nodig.

De gemeente roept tot het ambt, maar het ambt is daarmee nog niet ‘van gemeentewege gegeven’. De gemeente erkent iemand als een geroepen ambtsdrager, en vraagt die persoon Woord en sacramenten te bedienen. Van Ruler zei het zo: het ambt komt niet op uit de gemeente, maar wortelt wel in de gemeente. En omdat het ‘van de andere kant komt’, misvormt het in zekere zin de mens. Het ambt heeft, behalve dat het een boeiende uitdaging vormt, ook structureel iets lastigs, voor de gemeente en voor de ambtsdrager zelf! Je krijgt het beeld nooit helemaal scherp.

Wat heel belangrijk is: het ambt is nooit exclusief! De ambtsdrager heeft geen patent op het Woord. Goddank

niet. Gemeenteleden kunnen erover meepraten, en niet zelden valt daarbij voor een ambtsdrager heel wat te leren. De Geest werkt niet uitsluitend door het ambt. Maar achter de kerkorde ligt wel de overtuiging dat het uiteindelijk niet zal gaan zonder ambt(sdragers). Zoals – ik beseft dat de beeldspraak wat mank gaat – heel veel mensen jaren gezond kunnen blijven met behulp van een beetje gezond verstand, levenservaring en af en toe de drogist. Maar een samenleving zonder artsen betaalt ooit de prijs.

ACADEMISCH DENKNIVEAU

Geen gemeente zonder ambt, omwille van het Woord en omwille van de (roeping in de) wereld. Dat is de kern. De rest is invulling, en staat ter discussie. Dat wil zeggen: de rest is bv. in de Protestantse Kerk in Nederland op een bepaalde manier ingevuld, maar dat zou ook anders kunnen. Ik bedoel daarmee natuurlijk niet dat het allemaal niets uitmaakt – achter de concrete keuzes liggen wel ernstige motieven.

Zo wordt tot op de dag van vandaag onder ons gekozen voor predikanten met een academische opleiding. Dat zou anders kunnen, en in heel veel kerken wereldwijd is het ook anders. Dominees in Indonesië of Kenia met een HBO- of MBO-opleiding zijn niet minder ambtsdrager! Ook de Protestantse Kerk in Nederland erkent hen meestal volledig als ambtsdrager, en ze kunnen toestemming krijgen om in een kerkdienst in Nederland voor te gaan en bv. sacramenten te bedienen, als ambtsdrager van een zusterkerk – wat overigens niet betekent dat ze zonder aanvullende scholing hier beroepen zouden kunnen worden.

Maar voor het predikantschap in Nederland, in onze cultuur, wordt een academisch denkniveau tot dusver van belang geacht. Het is overigens geen garantie voor het goed functioneren van de predikant, maar het is wel een voorwaarde. Zo is de kans het grootst dat de predikant werkelijk in staat is de voortdurende vertaalslag tussen de bronnen van Schrift en traditie en de culturele werkelijkheid waarin de gemeente leeft te maken. Dat vraagt vandaag veel, ik denk zelfs veel meer dan ooit tevoren. Als er ooit reden is geweest om predikan-

ten met een academisch denkniveau te willen, dan is het nu wel. Maar het is een keuze, geen direct uit de Schriften af te leiden eis.

BEPERKTE BEVOEGDHEDEN

Dat is ook de enige reden waarom kerkelijk werkers, die immers een HBO-opleiding hebben, tot bepaalde handelingen niet bevoegd zijn. Zij kunnen, bij aantoonbare noodzaak en geschiktheid, een preekconsent krijgen. Dat is al in zekere mate een uitzondering op de regel. Maar verder gaat het niet. Zij zijn niet bevoegd om doop en avondmaal te bedienen, de openbare geloofsbelijdenis af te nemen, ambtsdragers te bevestigen, trouwdiensten te leiden of de zegen uit te spreken (zie GR preekconsent, art. 2 lid 2).

Zo wordt duidelijk dat zij geen ambtsdragers zijn, geen predikanten kunnen zijn. Ze kunnen er als het ware dichtbij komen. De kerkorde kent de mogelijkheid een kerkelijk werker 'in de bediening te stellen' (ord. 3-12-8). Dan leggen ze in een kerkdienst een belofte af, die wel een beetje lijkt op de belofte die een proponent aflegt na het colloquium (ord. 13-19-4). Maar nog altijd: geen ambtsdragers. Kerkelijk werkers werken principieel onder verantwoordelijkheid van ambtsdragers, predikanten werken als ambtsdragers samen met andere ambtsdragers.

Zoals gezegd, het is een keuze die gemaakt is, vanuit een visie op de verhouding van het Woord tot de concrete werkelijkheid van onze cultuur. Een andere keuze zou ook gemaakt kunnen worden. Het Latijn is al praktisch afgeschaft. Waarom ook niet Hebreeuws en Grieks? Filosofie en kerkgeschiedenis? Waarom geen HBO-dominees? Of zelfs MBO-dominees? Het is maar net hoe serieus je de verhouding van Woord en werkelijkheid neemt.

HBO-PREDIKANTEN?

Het zou wel eens kunnen zijn, dat de HBO-predikant eraan komt. Het gesprek daarover is vandaag of morgen onvermijdelijk. Onder bijzondere omstandigheden kan nu al de bevoegdheid om Woord en sacramenten te bedienen gegeven worden aan een ouderling of een diaken (ord. 2-18). Waarom dan niet aan een kerkelijk werker? Noem die dan ook maar gewoon predikant.

Sommigen menen dat het die kant op gaat, sommigen ook dat het die kant op moet gaan.

Misschien zijn er in 2015 twee soorten predikanten, HBO- en academisch gevormden. Sommigen spreken van senior- en junior-predikanten. Mijn vermoeden is, dat als het die kant opgaat, de academisch gevormde predikanten spoedig een kleine minderheid zullen vormen. Waarom zou je dan nog naar de PthU gaan? Dan zullen Ede en Windesheim de grote leveranciers worden.

Als het die kant opgaat, dan betekent dat niet pertinent dat de theologische visie op het ambt verandert. Dan is het een kwestie van de markt. Van de onderwijsmarkt, en van de financiële positie van de gemeenten.

Misschien zal het zo gaan. Ook die (junior-)predikanten van 2015 zullen dan in theologische zin voluit ambtsdrager zijn. De andere opleiding doet aan het feit van hun ambtelijkheid niets af. Een HBO-opleiding maakt natuurlijk de werking van Woord en Geest niet bij voorbaat onmogelijk – stel je voor! Maar je mag en moet je wel afvragen wat dat betekent voor de dialoog van kerk en cultuur, en voor de *structurele* mogelijkheid het Evangelie adequaat te verkondigen. Een goede opleiding blijft van groot belang. Maar ook dat is niet het enige. De grootste uitdaging ligt er juist omheen: in zoiets als de geestelijke vorming van predikanten. Ook in 2015 zullen we er niet helemaal uit zijn. Het ambt zal ons, theologen en gemeenteleden, blijven dwarszitten.

N MEMORIAM: KLAAS RUNIA

Runia legde graag uit. Niet vreemd voor een Fries onderwijzerskind, grootgebracht met het adagium dat eenvoud kenmerk van het ware is. Hij stond bekend als een toegankelijke wegwijzer voor allen die zich wilden verhouden tot de ingrijpende veranderingen in leer en leven die de gereformeerde wereld vanaf ongeveer 1955 onderging. In het *Centraal Weekblad*, in het *Friesch Dagblad* en in zijn 'Notities' over bidden, ambten, of seksualiteit bemiddelde hij meer dan 25 jaar duidelijk en onvermoeibaar voor een breed publiek tussen de geloofstraditie en de moderne bewegingen in samenleving, cultuur, kerk en theologie. Zoals wel meer praktische theologen met een systematische achtergrond stelde hij zich enerzijds op als catecheet voor de gemeente en anderzijds als normatief theoloog binnen zijn vak. Zijn invloed op het terrein van de dogmatiek was ook internationaal onmiskenbaar met werken over Barths schriftopvatting en over het christologische debat. Praktische theologie heeft als normatieve focus het Woord van God in het perspectief van de praktijk van de kerk als werk van de Geest. Voor Runia geldt wat in zijn afscheidsbundel (*In het krachtenveld van de Geest*) stond: 'God werkt in en door ons. Hij neemt ons in dienst met alles wat we zijn en hebben. Hij gebruikt ons nooit als robots, maar altijd als levende mensen die in zijn dienst staan'. Wij gedenken in dankbaarheid deze dienaar van kerk en theologie.

Runia was dominee in Marknesse (1949) en Dokkum (1952), promoveerde aan de VU bij G.C. Berkouwer op het tijdsbegrip bij Karl Barth en was vanaf 1957 hoogleraar systematische theologie in Geelong (Australië) en van 1971-1992 hoogleraar praktische theologie in Kampen. Zijn bestuurskwaliteiten bleken als voorzitter van de internationale Gereformeerde Oecumenische Synode en als rector (1975-1979 en 1987-1990).

Tekst: Evert Jonker. Foto: professor Runia in 1972, vlak na zijn benoeming tot rector.

VREEMDE VRAGEN

Aan twee gloednieuwe medewerkers legden wij de beruchte Vreemde Vragen voor: dr. Gé Speelman, universitair docent Zendingswetenschappen, en prof.dr. Klaas Spronk, hoogleraar Oude Testament.

Wanneer heb je voor het laatst gesport?

GS: Oei, dat is lang geleden.... In de zomervakantie heb ik mijn meniscus gescheurd door al te fanatiek een berg af te bolderen. Dat kan wellicht als sport gelden. Maar daardoor kon ik de afgelopen zes weken niet sporten, maar slechts strompelen.

KS: Eerder deze week heb ik getennist. Dat is voor mij bijzonder, want ik ben in de eerste plaats een voetballer en ik verheug me op het wekelijkse uurtje zaalvoetbal met studenten. Tennissen doe ik sporadisch. Ik had het racket weer opgezocht na een uitnodiging van Gerrit Neven. We hebben nu in alle vroegte ('s morgens van acht tot negen) enkele keren gespeeld. We hadden afgesproken rustig aan te doen, maar toen we eenmaal begonnen te tellen was er geen houden aan. Dat leverde de eerste keer na afloop de nodige stijve spieren, pijnlijke ledematen en misprijzend commentaar van echtgenotes op. Na een paar keer gaat het al stukken beter.

Wat is jouw interessante onhebbelijkheid?

GS: Ik barst op de vreemdste tijden in niet-passend gezang los. Voorbeeld: midden in de zomer 'In Bethlehems stal'...

KS: Als iets me niet interesseert kost het me heel veel moeite om aandachtig te blijven. Dat zal bij de meeste mensen wel zo zijn, maar bij mij gaat dat soms zover dat ik er echt bij in slaap dreig te vallen. Bij sommige toespraken is dat echt een gevecht. Ronduit pijnlijk werd het in sommige pastorale gesprekken in het verpleeghuis, wanneer ik voor de zoveelste keer met 'belangstelling' een al lang bekend verhaal moest aanhoren en ik grote moeite had mijn ogen open te houden. In gesprekken met collega's en studenten is me dat hier nog niet overkomen.

Welke film heeft jou het meest aangegrepen?

GS: 'De pianist' van Roman Polanski: de volstrekte eenzaamheid van die ondergedoken man, die niet piano mag spelen want dan wordt hij ontdekt, en die dan maar zijn vingers boven de toetsen beweegt zonder ze in te drukken.

KS: 'Missing' van Costa-Gavras uit 1982 over de speurtocht in het Chili van Pinochet naar iemand die zogenaamd vermist was. Ik kan me nog herinneren dat ik de bioscoop (in Utrecht) uit kwam en me verontwaardigd afvroeg waarom al die mensen daar zomaar liepen te winkelen. Begrepen ze dan niet hoe gemeen de wereld is waarin ze leven en dat daar hoognodig wat aan gedaan moet worden?

Wat zou jij op een tegel willen zetten?

GS: 'A woman without a man is like a fish without a motor-bicycle.'

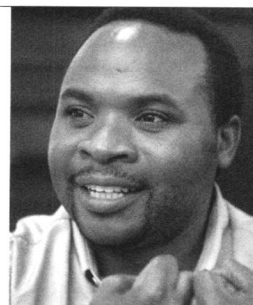
KS: 'Eenvoud is het kenmerk van het ware'. Dat was het devies van de beroemde geleerde Herman Boerhaave. In de academische wereld wordt vaak onnodig ingewikkeld gedaan. Aan de andere kant helpen we elkaar ook niet door complexe problemen af te doen met simplificerende tegeltjeswijsheden. Ik denk daar wat betreft de uitleg van het Oude Testament momenteel hard over na in verband met mijn inaugurele. Die is getiteld 'De ware eenvoud vinden: het Oude Testament als object van wetenschap en bron van inspiratie'.

NAJAARSACTIE VOOR BUITENLANDSE STUDENTEN

Het is een nieuw record. Twaalf buitenlandse studenten studeren dit jaar aan de Theologische Universiteit Kampen. Dit is mogelijk dankzij een ruimhartige jaarlijkse bijdrage van de duizenden contribuanten van de ThUK.

Een van deze studenten is Isaiah Munali uit Zambia. Hij is in het dagelijks leven predikant van Northmead Reformed Church in de hoofdstad Lusaka. Zijn gemeente stelde hem in de gelegenheid om zijn studieverlof in Kampen te houden. Bij de afdeling Praktische Theologie doet hij onderzoek naar nieuwe mogelijkheden voor pastorale zorg voor kinderen die slachtoffer zijn van seksueel geweld. 'Een groot probleem in mijn land', zegt hij: 'Veel jonge meisjes worden mishandeld en misbruikt, en houden daar hun leven lang een trauma aan over.' In zijn gemeente komt hij met heel veel van deze slachtoffers in aanraking, en hij is op zoek naar nieuwe pastorale methodes die hij in zijn werk kan inzetten.

In Afrika is hij in verschillende landen op bezoek geweest, maar Europa is nieuw voor hem. Het is wel een overgang, bekent hij. Neem nu de kerkdienst die hij afgelopen zon-

dag heeft bezocht: 'Het was heel goed georganiseerd, maar ook een stuk rustiger dan de kerkdiensten die ik gewend ben. Bij ons doen de kerkgangers veel actiever mee. Hier zijn ze stil.' En het zingen? 'Een van de liederen was een oud Engels gezang. Dat herkende ik. Dus ik kon nog meezingen ook.'

Zijn vrouw en zijn twee kinderen zijn in Zambia achtergebleven. Pas komende zomer ziet hij ze terug. Hij is nog nooit zo lang van huis geweest, zegt hij. 'Natuurlijk mis ik ze, maar ik heb geaccepteerd dat het een hele tijd duurt voor ik ze weer zie.' Maar voor heimwee is nog maar weinig gelegenheid geweest: 'Ik word goed beziggehouden.' Hij neemt zelfs al deel aan de illustere maaltijdgroep Juliana Bedankt.

MET UW CONTRIBUANTENBIJDRAGE MAAKT U HET MOGELIJK DAT BUITENLANDSE STUDENTEN AAN DE THUK KUNNEN STUDEREN. WE BEVELEN DE 'NAJAARSACTIE 2006' DAN OOK VAN HARTE BIJ U AAN.

VULT U DE BIJGEOVOEGDE ACCEPTGIROKAART IN? ALVAST HARTELIJK DANK.

DOOR WILJAN PUTTENSTEIN

Na een succesvolle boekenmarkt in 2004 ten bate van Vluchtelingenwerk Kampen, heeft de universiteitsbibliotheek in de afgelopen zomermaanden voor de tweede keer een boekenverkoop gehouden.

De meeste boeken kwamen uit nalatenschappen van emeriti-predikanten en schenkingen van medewerkers en particulieren. De opbrengst van de verkoop

was deze keer ten bate van het Fonds buitenlandse studenten. De boekenmarkt leverde het mooie bedrag van € 1.955,85 op. Als in de komende periode voldoende boeken worden ontvangen, zal in 2008 opnieuw een boekenmarkt worden georganiseerd. Wie daarvoor boeken heeft, kan contact opnemen met het hoofd bibliotheek en archief, J.W. Puttenstein, tel. 038-3371653 of e-mail: jwputtenstein@mail.thuk.nl.

FLEVO 2006: JEZUS EN JEZELF ZIJN

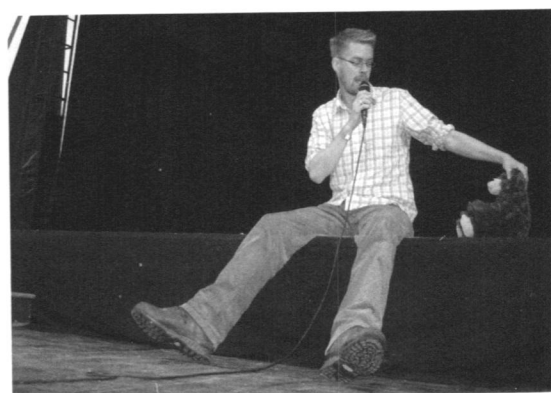
'Het plaatje dat wij van Jezus hebben, lijkt nauwelijks op het beeld dat de evangeliën van hem schetsen', betoogde prof.dr. Klaas Spronk afgelopen zomer. Samen met collega theologen verzorgde Spronk een programma op het Flevo-festival: een festival waar vooral evangelisch-christelijke jongeren op af komen. Een hoogleraar uit Kampen die spreekt voor een tent vol evangelische jongeren – dat gebeurt niet iedere dag.

Voor de eerste keer verzorgde de ThUK dit jaar een inhoudelijk programma op Flevo. Thema was 'Jezus en Jezelf'. Student Bindert de Jong leidde het thema in, bijgestaan door zijn knuffelbeer. Als je niet oppast, zo hield hij het publiek voor, gaat de Jezus waar we in geloven, lijken op mijn knuffelbeer. We willen een Jezus waar we ons lekker bij voelen, waar we onszelf bij kunnen zijn. In het verhaal van

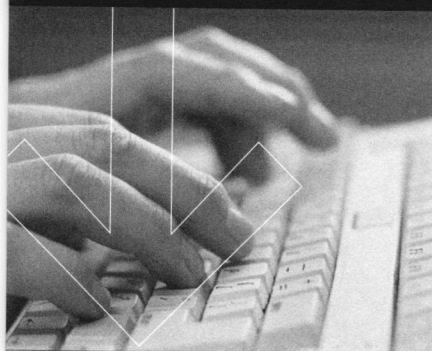
Pronk werd deze knuffel-Jezus naast de Jezus van de evangeliën gezet: Jezus als degene die we niet snappen, degene die schrijft in het zand en zegt 'Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen'. Echt spannend werd het toen Hanneke Schaap, aio aan de ThUK, het probleem van de knuffel-Jezus heel concreet maakte: als je alleen maar liedjes zingt uit de opwekkingsbundel, vergeet je dat Jezus de gekruisigde is.

Er ontstond een leuke discussie met de zaal, over opwekkingsliedjes, jezelf-zijn en de hedonistische jongerencultuur. Conclusie: wil je voorkomen dat Jezus verwordt tot

een knuffelbeer, moet je niet alleen bidden of naar het flevo-festival gaan, je moet ook kritisch blijven op jezelf en je omgeving – en precies hier ontmoeten de theoloog en de jongere elkaar.

Ook op andere momenten was de Theologische Universiteit goed zichtbaar op het festival. Prof.dr. Riemer Roukema hield op zaterdagmiddag een inleiding over het door hem vertaalde Thomas-evangelie, en op de zaterdagmarkt vertelden studenten van de ThUK aan diverse belangstellenden over de studie Theologie.

NIEUWS

DR. A. HOUTMAN NIEUWE BIJZONDER HOOGLERAAR JUDAICA

Dr. A. (Dineke) Houtman wordt per 1 januari a.s. bijzonder hoogleraar *Judaica*, met bijzondere aandacht voor de verhouding jodendom-christendom aan de Theologische Universiteit Kampen. Deze leerstoel, opgericht in 1996, gaat uit van de Stichting tot Bevordering van het Wetenschappelijk Onderwijs in de Judaïstiek. De leerstoel heeft een omvang van 0,2 fte.

Dr. Houtman (Groningen, 1956) studeerde Semitische Talen en Culturen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij promoveerde in 1995 aan de Universiteit Utrecht op het onderwerp 'De verhouding tussen Misjna en Tosefta'. Zij werkt sinds 1996 in verschillende onderzoeksfuncties aan de ThUK. Vanaf 2003 is zij in vaste dienst als docent Semitische talen. Haar huidige onderzoeksgebied betreft de rabbijnse Aramese bijbelvertalingen.

Dr. Houtman is de opvolger van prof.dr. S. Schoon, de eerste bijzonder hoogleraar *Judaica* aan de ThUK. Hij neemt op 14 december a.s. afscheid. Dr. Houtman wordt de eerste vrouwelijke hoogleraar aan de Kampen universiteit. Zij blijft, naast deze nieuwe functie, voor 0,6 fte werkzaam als universitair docent.

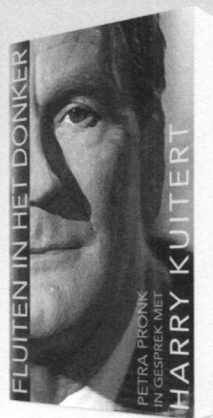
PROF. SCHOON NEEMT AFSCHIED MET SYMPOSIUM

Op donderdag 14 december wordt op de Theologische Universiteit Kampen het symposium *De ander als geheim. Joods-christelijke dialoog: ruimte en grenzen gehouden*. Ter gelegenheid van het afscheid van prof.dr. Simon Schoon als bijzonder hoogleraar inzake de verhouding jodendom-christendom wordt op deze dag de naoorlogse joods-christelijke dialoog kritisch geëvalueerd.

Sprekers zijn dr. Marcel Poorthuis, dr. Marcus van Loopik

en dr. Henk Vreekamp. Reacties op de lezingen komen van prof.dr. Judith Frishman, prof.dr. Gerard den Hertog en drs. Leo Mock. Ook het publiek komt aan het woord. De dag wordt afgesloten met de afscheidsoratie van prof. Schoon. Het geheel wordt opgeluisterd door dansers van het ensemble 'de 7e hemel'. Kosten voor deelname bedragen € 15,- (incl. lunch, koffie en thee). Voor uitgebreide informatie en opgave zie www.thuk.nl/dialoog, bel (038) 337 16 11 of mail: hhendriks-krist@mail.thuk.nl. Graag ontvangt de Universiteit uw opgave voor 15 november 2006.

Nieuwe titels

PETRA PRONK

Fluiten in het donker

In gesprek met Harry Kuitert

Journaliste Petra Pronk maakte een portret van Nederlands bekendste theoloog aan de hand van gesprekken en zijn bekendste boeken. Zij beschrijft Kuiterts theologische ontwikkeling, maar zoekt vooral ook naar zijn diepere motivatie. Als de kern van Kuitert bloot komt te liggen, plaatst dit hem in een ander daglicht. Hij blijkt niet alleen genuanceerder dan je zou verwachten, maar heeft ook meer overgehouden dan menig een denkt. Hij is geen atheïst, maar een gedreven godzoeker.

► **14,90** paperback, 160 pag.

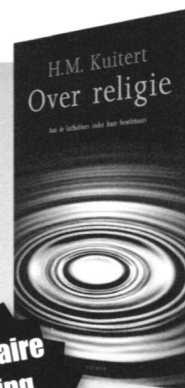
TJEU VAN DEN BERG, ROELOF VAN DEN BROEK,
HELEEN DE JONG, JOHN VAN SCHAİK, JACOB
SLAVENBURG

De hermetische code

Een bron van inspiratie voor godzoekers

De hermetische gedachte dat alles in de schepping met elkaar samenhangt, leeft in deze tijd heel sterk. Voor veel godzoekers zullen de hermetische geschriften dan ook een bron van inspiratie zijn. In dit boek wordt het hermetisme in al haar aspecten besproken. Van het antieke (heidense) hermetisme tot het christelijke hermetisme in de renaissance en daarna. De auteurs willen met dit boek vooroordelen wegnemen tegen het hermetisme en een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van 'een theologie van de natuur'.

► **19,90** paperback, 238 pag.

**Spectaculaire
aanbieding
van € 72,70
voor € 19,90**

H.M. KUITERT

Kuitert voordeelpakket

Met dit voordeelpakket bieden we geïnteresseerden in het werk van Kuitert, 3 kwaliteitsboeken van deze bekende theoloog aan, voor een absolute bodemprijs!

Kennismaken met Kuitert – een overzicht van zijn theologie

Jezus, nalatenschap van het christendom – schets voor een christologie

Over religie – aan de liefhebbers onder haar beoefenaars

van ► **72,70** voor ► **19,90**

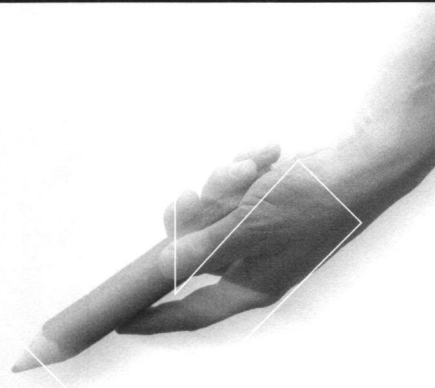
FRANÇOIS POIRIÉ, PHILIPPE NEMO

Emmanuel Levinas aan het woord

11 gesprekken

De Fransjoodse filosoof Emmanuel Levinas is ook in Nederland en Vlaanderen populair, ondanks zijn moeilijk toegankelijke geschriften. Deze bundel met interviews brengt de filosofie van Levinas (1906-1995) echter binnen bereik van een breed publiek. In deel I, *De vreemde liefhebben*, bestaat uit een lang gesprek met François Poirié waarin Levinas stilstaat bij beslissende gebeurtenissen in zijn leven. Deel II, *Ethisch en oneindig*, bevat de vertaling van tien korte gesprekken met Philippe Nemo.

► **19,95** paperback, 212 pag.

ESTAFETTE

DOOR FLORIE VAN DE HOEK

Op een herfstig aandoende morgen bezoek ik een oudere vrouw. Zo herfstig als het lijkt, voelt het bij mij van binnen. Deze dominee is stresserig en vermoeid van haar werk in de kerk.

De vrouw is bescheiden, ingetogen. Een bijzondere vrouw, ze kijkt me vaak net even langer dan gebruikelijk is, aan. In het begin voelt dat wat ongemakkelijk: wat zoekt ze? wat wil ze? wat ziet ze?

Maar het went snel: aandacht geeft en neemt ze door haar kijken. We praten over haar ziek-zijn, over wat voor invloed dat heeft op haar leven en of het invloed heeft op haar geloof. Och haar geloof in God... Ze weet het niet zo precies meer allemaal hoe het zit met God en wat Hij te maken heeft met haar leven, haar ziek-zijn. Ze weet trouwens helemaal niet of God wel bestaat, ze vraagt het zich ernstig af!

Ze wil liever praten over haar leven, over haar man, over hun huwelijk. Haar man is een 'moeilijke man', hij raakt makkelijk met de mensen in zijn omgeving in conflict. Dat geeft veel gedoe, in het gezin, in zijn familie, in haar familie... Mensen hebben al zo vaak tegen haar gezegd dat ze zich anders moet opstellen tegenover hem. Ze moet assertiever zijn, ze moet het niet pikken, waarom blijft ze sowieso bij hem ... Maar ze wil niet. Waarom zou zij veranderen omdat haar man is zoals hij is?

Ze wil niet veranderen, zoals ze ook niet wil veranderen omdat ze nu een ziekte heeft. Zij wil zichzelf blijven, de vrouw die ze is. Ze wil leven en reageren vanuit de liefde en de warmte die ze heeft ontvangen van haar moeder. De

aandacht en de ruimte die ze als kind thuis ervaren heeft, koestert ze en ze deelt er kwistig van rond in haar leven.

Ze is altijd dicht bij haarzelf gebleven, haar hele leven lang. 'Ik weet hoe mijn man is, ik heb het altijd geweten.' "En ik kan leven met hem, zoals ik kan leven met mijn ziekte." "Want ik voel me sterk, zo sterk!"

En weer was daar die blik, dat aankijken. Ik kijk aandachtig terug, onze ogen houden elkaar een ogenblik vast. En ik zag en ik hoorde een mens zoals God mensen bedoeld heeft. Een vrouw geschapen naar Gods beeld.

De morgen oogt nog steeds herfstig als ik naar buiten stap. Maar die zon? Scheen die net ook al door die prachtige bomen heen?

PROMOTIE

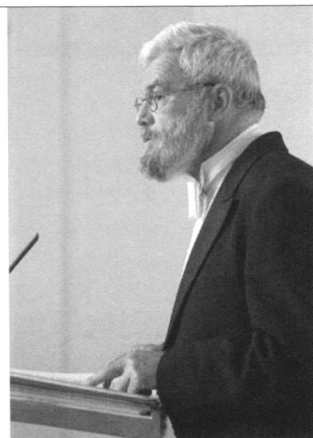
DRS. J. VAN DER WAL

Op vrijdag 2 juni promoveerde drs. J. (Hans) van de Wal aan de Theologische Universiteit Kampen (ThUK) op een proefschrift getiteld *Een aanvechtbare en onzekere situatie. De Nederlandse Hervormde Kerk en Nieuw-Guinea 1949-1962*. Promotor was prof.dr. P.N. Holtrop, copromotors waren prof.dr. L.A. Hoedemakers en mw.dr. E.B. Locher-Scholten. Van de Wal (1939) behaalde zijn doctoraal examen in 1967 aan de Universiteit Utrecht. Hij was onder meer hervormd predikant te Diepenheim en Arnhem.

In 1949 droeg de Nederlandse regering de soevereiniteit van haar kolonie Nederlands-Indië over aan de Republiek Indonesië. Eén gebied bleef tot 1962 in Nederlandse handen: Nieuw-Guinea. Te voorzien was dat Nederland het met zijn bewind over Nieuw-Guinea steeds moeilijker zou

krijgen. In 1956 riep de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk daarom op tot bezinning over het Nederlandse bewind over Nieuw-Guinea, dat getypeerd werd als

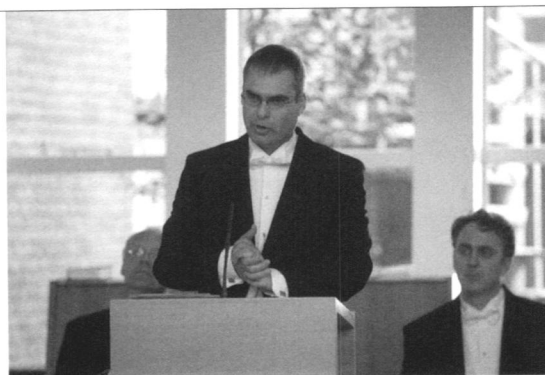
'een aanvechtbare en onzekere situatie'. Deze oproep werd binnen korte tijd een mediahype. Van de Wal analyseert de houding van de hervormde synode tussen 1949 en 1962, de rol van de hervormde zending daarin en plaatst die in de bredere context van politieke ontwikkelingen en van ontwikkelingen binnen de Nederlandse Hervormde Kerk van na de Tweede Wereldoorlog.

PROMOTIE

DRS. L. VAN LIERE

Op woensdag 13 september promoveerde drs. L. (Lucien) van Liere aan de Theologische Universiteit Kampen (ThUK) op een proefschrift getiteld *Geweld, genade en oordeel. Een beschouwing van de verhouding tussen subject en object in de christologie van Karl Barth, vergeleken met de kritische theorie van Theodor W. Adorno en de politieke theorie van Hannah Arendt*. Promotor was prof.dr. G.W. Neven, copromotors waren dr. R.H. Reeling Brouwer en mw.dr. R.D.N. van Riessen. Lucien van Liere studeerde theologie in Brussel en Leiden en filosofie in Amsterdam (UvA). Hij werkte onder meer als trade matcher op de AEX optiebeurs, als pastoraal interim manager bij het Centrum voor Ler en Vieren in Amsterdam en als leraar bij het Leerhuis 'De Valkenburcht'. In 2000 werd hij door Kerkinactie uitgezonden naar Jakarta, Indonesië. Sindsdien is hij werkzaam als docent systematische theologie en westerse filosofie aan de Sekolah Tinggi Teologi Jakarta (STT-J).

In het actuele maatschappelijke en wetenschappelijke debat neemt geweld een prominente plaats in. Vooral na de gebeurtenissen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten heeft dit debat een enorme impuls gekregen. Geweld wordt in verband gebracht met religie en cultuur. Religieuze motieven vormen een belangrijk onderdeel van de argumentatie rond de legitimering van geweld. In dit proefschrift wordt de vraag beantwoord wat er vanuit het christelijke geloof over geweld kan worden gezegd.

EXAMENS

DOCTORAAL EXAMENS

26 JUNI 2006

mw. M.L. Brummelink

*Maar tot mij spreekt God Rotterdams en
pas dan versta ik zijn verkondiging*

Over de missionaire gestalte van de kerk

29 JUNI 2006

J. Glas

De prediker en het gebod van de liefde

*Een praktisch theologisch onderzoek
naar de omgang van de prediker met het
liefdesgebod*

*uit Mattëus en met de hoorders van de
preek*

24 AUGUSTUS 2006

mw. T.M. Werner

Kerk in orde(n)?

*Een introductie of de vierde gestalte van
kerk-zijn volgens Dombois*

MASTER EXAMENS

18 JULI 2006

mw. H.J. Haan-de Braal

*Levensboek als sleutel tot het
levensverhaal*

*Een onderzoek naar de mogelijkheden
voor het gebruik van een levensboek
binnen een pastorale context*

20 JULI 2006

E. Iszlai

Hope Among Fragments

*A brief inquiry into the relevance of
Zygmunt Bauman's Postmodern Ethics,
and H. Richard Niebuhr's Christ and
Culture for Christian Ethics*

mw. D.O. Olukare

God's Gifts – Womens' Capabilities

The Ethical Relevance of Nussbaum's

Capabilities Approach for the Discussion

about the Ordination of Women

on African Independent Indigenous

*Churches, in Particular in Christ Apostolic
Church, Nigeria*

21 JULI 2006

T.S. Nagy

'Greater Love Hath No Man than This'

Sacrifice as a key concept in the

Holterberg Canadian War Cemetery

4 AUGUSTUS 2006

S. Tapaleao

Family Language in Paus al Exemplified

by 1 Corinthians 6:11

10 AUGUSTUS 2006

Y.J. Han

Minjung Movements and Beyond

A comparative study of theological

*declarations in situations of oppression
and injustice from Korea Germany and
South Africa*

22 AUGUSTUS 2006

P.M. Cuang

A Development Program for Raising

*Awareness of Domestic Violence among
the CHIN People in Myanmar*

22 AUGUSTUS 2006

mw. K. Ondang

The Liberating Quran

*Women Interpretation of Quran and the
Issue of Women's Leadership in Islam*

31 AUGUSTUS 2006

mw. F.M. Schippers

Levensweg en Levenseinde

Omgang met sterfelijkheid vanuit

Keltisch-christelijk perspectief

PAO-CURSUSSEN

MODERNE HULPMIDDELEN BIJ DE BIJBELUITLEG

27 NOVEMBER 2006, 10.00 – 16.00 UUR

Door het groeiend aanbod van materiaal over de Bijbel via de computer komt de gebruiker steeds sneller aan steeds meer informatie. Dat leidt niet als vanzelf tot een kwalitatieve verbetering van de kennis over de Bijbel en tot een doelmatiger toepassing van die kennis in verkondiging en toerusting. De overvloed kan ook tot vervlakking of tot verwarring leiden. De vaak oogverblindende

middelen kunnen het zicht op een heldere doelstelling benemen. Daarom is het goed om na te denken over wat men wil bereiken en om inzicht te krijgen in de aard van de middelen die daarvoor ten dienste staan.

Docent: prof.dr. K. Spronk (hoogleraar Oude Testament)

Bestemd voor: Predikanten en kerkelijk werkers. Kosten: € 55,- (incl. lunch). Aanmelden vóór 30 oktober 2006.

PASTORALE ZORG AAN GEWELDSGETROFFENEN

10 EN 24 JANUARI, 17 EN 28 FEBRUARI 2007, 15.30-21.00 UUR

Iedere geestelijk verzorger / pastor komt getraumatiseerde mensen tegen. Ze vertellen over oorlogservaringen of seksueel geweld, of ze komen als vluchtelingen uit een geweldscontext. Wat betekent dat pastoraal? Deze stevige cursus biedt deskundigheidsbevordering voor pastores. De docenten zijn experts op het terrein van traumatisering als psychiater, therapeut of theoloog.

Thema's van de cursus zijn: traumatisering en de gevolgen, ook voor het geloofsleven; geweld en traumatisering in gezinnen; een theologische blik op trauma, identiteitsvorming en zingeving; culturele aspecten van hulpverlening; vergeving en verzoening; effecten voor de hulpverlener; religie en geweld. Theoretische in-

zichten worden steeds verbonden met praktijkbespreking en persoonlijke betrokkenheid. De cursus wordt aangeboden in samenwerking met het Centrum voor Religieuze Communicatie en COGIS (kenniscentrum vervolging, oorlog en geweld) en aanbevolen door het OPOG (Oecumenisch Pastoraat Oorlogsgetroffenen). Voor bijzondere doelgroepen kunnen toegespitste in company trainingen worden aangeboden, zoals reeds gebeurt voor aalmoezeniers bij de krijgsmacht.

Docent: prof.dr. R.R. Ganzevoort (universitair hoofd-docent Praktische Theologie) en gastdocenten.

Nadere informatie en opgave bij CRC (Universiteit Tilburg), tel 013-4662580, e-mail: CRC@uvt.nl.

EXEGESE VAN EVANGELIETEKSTEN VOOR DE VEERTIGDAGENTIJD

MAANDAG 29 JANUARI 2007 (10.00 – 16.00 UUR)

Voor de zondagen van de veertigdagentijd in 2007 staan teksten uit het evangelie van Lucas op het leesrooster. Op één dag worden de meeste van deze teksten behandeld met het oog op de prediking. Ook de andere teksten die voor deze zondagen op het rooster staan, worden hierbij betrokken. Voornamelijk zal de exegese worden besproken, maar er zullen ook homi-

letische en hermeneutische aanzetten worden gegeven.

Docent: dr. L.J. Lietaert Peerbolte (universitair docent Nieuwe Testament) en prof.dr. R. Roukema (hoogleraar Nieuwe Testament).

Bestemd voor: Predikanten en kerkelijke werkers. Kosten: € 55,- (incl. lunch). Aanmelden vóór 8 januari 2007.

THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT KAMPEN

De cursussen van de ThUK vinden plaats in het gebouw van de Theologische Universiteit, Koornmarkt 1 te Kampen (Postbus 5021, 8260 GA Kampen, telefoon (038) 33 71 611, e-mail pao@mail.thuk.nl.) Informatie over de cursussen vindt u tevens op de website van de universiteit: www.theologischeuniversiteitkampen.nl. (dienstverlening, cursussenaanbod, postacademisch onderwijs). U treft daar ook een inschrijfformulier aan.

Arbeid, zin en geloof

Handboek Arbeid en Kerk

Dit nieuwe *Handboek Arbeid en Kerk* is bedoeld voor zowel de geïnteresseerden op het brede terrein van arbeid als ook voor diegenen die in de geloofsgemeenschap iets met het thema arbeid willen doen. Het thema arbeid wordt bekeken vanuit sociologisch, theologisch, Bijbelkundig, historisch, filosofisch en taalkundig gezichtspunt. Daarna volgt een beschrijving van de vier kerkelijke werkvelden: liturgie, diaconie, pastoraat en catechese.

► **45,00** 518 pag's, gebonden

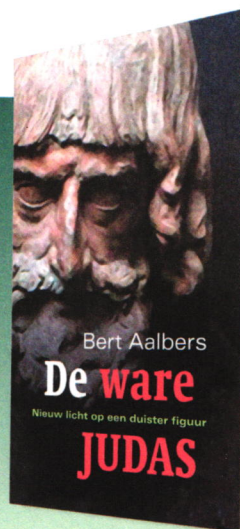
ELPINE DE BOER

Je bent jong en je wilt anders

Jongeren over wat hen bezighoudt en inspireert

Hoe denken en geloven jongeren? *Je bent jong en je wilt anders* bevat de resultaten van een onderzoek onder jongeren die ingeschreven staan bij de PKN of de RKK in Leiden en Voorschoten. Naast veel informatie geeft dit boek ook een handvat om de uitkomsten binnen eigen gemeente of parochie te gebruiken en het gesprek aan te gaan met jongeren.

► **17,50** 252 pag's, paperback

BERT AALBERS

De ware Judas

Nieuw licht op een duister figuur

Bert Aalbers gaat in dit boek op zoek naar de ware Judas. Hij doet dit aan de hand van teksten uit de vier evangeliën en het recent ontdekte Judas-evangelie. En stuit daarbij op diverse Judasbeelden. Een ding wordt duidelijk. Het bestaande beeld van Judas is duidelijk aan een retouche toe.

► **14,50** 256 pag's, paperback

PETER GRAYSTONE

Geestelijk fit in 40 dagen

Reken af met ongezonde gewoontes die je relatie met God in de weg staan.

Geestelijk fit in 40 dagen is een fitnessboek ter verbetering van je lichamelijke en emotionele conditie, maar het brengt vooral je geloofsleven weer op een gezond peil. Peter Graystone geeft in dit boek geestelijke 'ontslakkingstips' om die zaken in je leven weg te doen die je van God afhouden.

► **14,90** 220 pag's, paperback

uitgeverij

K O K